

Sylvia Wrona
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
e-mail: sylwiawrona1988@tlen.pl

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURALNEJ W KRAKOWIE

Abstract

Development of cultural infrastructure in Krakow

Development support of the cultural infrastructure is one of the most important aspects of development plan for city and region. Developed cultural infrastructure help spreading the culture, facilitate tourism development, increase city's popularity, influence the residents' quality of living. Today, cultural institutions development is multifaceted and multifunctional, combining diverse forms in one area, enabling interaction with recipients and cooperation between non-governmental organizations and artists, creating innovative cultural offers. Goal of this article is to characterize development of cultural infrastructure from the beginning of XXI century and its role for city development and its residents, based on example of Cracow. Cultural institutions, which are financed from the budget of the city and province of Malopolska, created in Cracow in recent years were also discussed as an example of cultural infrastructure.

Key words: cultural infrastructure, cultural institutions, development

Streszczenie

Jednym z najważniejszych aspektów planu rozwoju miasta i regionu jest wspomaganie rozwoju infrastruktury kulturalnej. Rozwinięta infrastruktura kulturalna między innymi służy upowszechnianiu kultury, wspiera rozwój turystyki i zwiększa atrakcyjność miasta, wpływa na jakość życia mieszkańców. Współcześnie rozwój instytucji kultury odbywa się w stronę ich wieloaspektowości i wielofunkcyjności, polegających między innymi na łączeniu wielu form na jednej przestrzeni, wchodzeniu w interakcję z odbiorcą, podejmowaniu współpracy z organizacjami pozarządowymi i artystami, tworzeniu innowacyjnych ofert kulturalnych. W artykule scharakteryzowano rozwój infrastruktury kulturalnej od początku XXI wieku i jej rolę dla rozwoju miasta i mieszkańców na przykładzie Krakowa. Omówiono także powstałe w ostatnich latach w Krakowie instytucje kultury, jako przykład infrastruktury kulturalnej, finansowane z budżetu miasta i województwa małopolskiego.

Słowa kluczowe: infrastruktura kulturalna, instytucje kultury, rozwój

Wstęp

Jako mieszkańcy miasta chcemy znać jego kulturę, która jest „stymulatorem poczucia jedności, bliskości i solidarności obywatelskiej” [Gierat-Bieroń, 2012: 135–137]. Miasto pełni współcześnie wiele różnych funkcji, jest ważnym partnerem w realizacji misji dla wielu organizacji, współtworzy wraz z mieszkańcami wiele inicjatyw, a także pomaga je realizować, dba o poprawę warunków życia, a także, lub przede wszystkim, posiada własną tożsamość.

Kreatywne miasto (*creative city*), czyli takie, które jest skuteczne i konkurencyjne [Byrne, 2012: 52], aby mogło być faktycznie twórcze, powinno stanowić część większego środowiska kulturalnego [Pratt, 2008: 37]. Miasta mogą także pełnić funkcję mecenasów, dofinansowując działalność organizacji pozarządowych i instytucji kultury [Prawelska-Skrzypek, 2003: 30]. Pomimo że kultura i infrastruktura kulturalna w Polsce borykają się z wieloma problemami, takimi jak brak funkcjonowania wypracowanych i sprawdzonych koncepcji oraz narzędzi zarządzania instytucjami kultury, w Krakowie dostrzegalne są coraz większe zmiany w sferze działalności kulturalnej [Szulborska-Lukaszewicz, 2011: 15].

Celem niniejszego opracowania jest scharakteryzowanie rozwoju infrastruktury kulturalnej od początku XXI wieku i jej roli dla rozwoju miasta i mieszkańców na przykładzie miasta Krakowa. Omówione zostały powołane do życia na przestrzeni kilku ostatnich lat instytucje kultury, finansowane z budżetu miasta i województwa małopolskiego, służące na co dzień mieszkańcom Krakowa. Charakteryzując wspomnianą infrastrukturę kulturalną, uwzględniono znaczenie polityki regionalnej dla jej rozwoju. Dla realizacji celów opracowania dokonana została analiza dokumentów zastanych.

Pojęcie kultury i jej funkcje

Najczęściej kulturę rozumie się jako całokształt duchowego oraz materialnego dorobku ludzkości, a także ogół zasad, norm, wartości istniejących w danej wspólnocie [Mirski, 2012: 22]. Jest to oczywiście najobszerniejsze jej rozumienie. Samo słowo, rozumiejąc je metaforycznie, wywodzi się z pojęcia kultywacji, co oznacza proces uprawiania i ulepszania ziemi [Morgan, 1999: 126]. Było ono odpowiedzią na narastający niepokój i potrzebę działania. Kultura w swym przeznaczeniu, nawołująca do działania, ustanawiała świat jako „scenę socjalizacji, edukacji, akulturacji, nauczania i uczenia się” [Bauman, 2013: 198–199]. Jak píše Markowski, podążając za Heglem, „tam gdzie rządzą popędy, musi rozgościć się kultura” [Markowski, 2013: 283]. Przytoczone definicje ukazują szeroko rozumianą rolę kultury w kształtowaniu nowoczesnego społeczeństwa. Wąsko rozumiana kultura identyfikowana jest z cywilizacją bądź z pewnymi umiejętnościami intelektualnymi, zdobytymi właśnie na drodze kształcenia się i obcowania ze sztuką [Hofstede, 2000: 39].

Główną funkcją kultury jest zapewnienie społeczeństwu poczucia bezpieczeństwa i ładu dzięki umożliwieniu mu znalezienia oparcia w utrwalonych i podzielanych wartościach, zasadach i normach życia społecznego. W obrębie tej funkcji istnieją pewne zadania szczegółowe. Między innymi jest to objaśnianie aspektów świata natury i człowieka, stosunków gospodarczych, politycznych i społecznych oraz sensu interakcji społecznych. Znaczącą rolę odgrywa w tym język. Kolejnym zadaniem kultury jest adaptacja zarówno jednostek, jak i zbiorowości do środowiska i warunków, w których żyją. Następną funkcją jest funkcja regulacyjna kultury, polegająca na utrzymaniu pewnego stopnia stabilności i porządku, opartego na wspólnym uznawaniu reguł. Jej ważną normą jest zasada wzajemności, dość dobrze widoczna między innymi we współczesnej gospodarce. Funkcja ekspresyjna kultury pozwala ludziom wyrażać emocje w formie czytelnej dla innych, poprzez udostępnienie im odpowiednich możliwości i środków. Inną ważną funkcją jest zapewnienie wyważenia pomiędzy obowiązkiem zapewnienia ciągłości procesów życia społecznego a podtrzymywaniem gotowości do zmian. Ostatnim przytoczonym zadaniem jest funkcja integracyjna, której rolą jest wspieranie budowania własnej tożsamości w trakcie gromadzenia się zbiorowości wokół ważnych dla niej celów [Karwińska, 2013: 73–78].

Instytucje kultury — zasady ich funkcjonowania

Instytucje kultury podlegają *Ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* (znowelizowana 31 sierpnia 2011 r.). Ustawa ta wymienia następujące instytucje: filharmonie, orkiestry, opery, operetki, teatry, instytucje filmowe, muzea, kina, domy kultury, biblioteki, galerie sztuki, ogniska artystyczne i ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury [Jagodzińska, 2013: 128]. Ich założycielem może być samorząd terytorialny (samorządowe instytucje kultury), minister lub kierownik urzędu centralnego (państwowe instytucje kultury). Instytucje kultury swoje przychody przeznaczają na bieżącą działalność i zobowiązania [Głowacki i in., 2009: 32].

Zakłada się, że instytucje kultury powinny w planowaniu swej działalności brać pod uwagę oczekiwania i potrzeby widza. Winne są zatem komunikować treści, które przyczyniają się do refleksji i wzbogacają jego wyobraźnię. Powinny wręcz zapraszać do współuczestniczenia w kulturze poprzez zachęcenie do brania udziału w różnego rodzaju formach dialogu z kulturą. Mogą to być np. warsztaty artystyczne, podczas których dochodzi do głębszej interakcji pomiędzy widzem a instytucją kulturalną, dzięki czemu obie strony dowiadują się więcej o sobie. Postuluje się także, aby instytucje kultury odchodziły od podawania gotowej wizji sztuki na rzecz wsłuchania się w to, co proponuje odbiorca [Krajewski, 2011: 28–30]. Zadanie to bywa utrudnione, gdy cele finansujących działalność instytucji nie są zbieżne z celami samej instytucji [Krajewski, 2011: 31].

Rozwój instytucji kultury odbywa się współcześnie w stronę ich wieloaspektowości. Dwie silne tendencje są wyjątkowo widoczne: instytucje kultury

przybliżają się do idei domu kultury albo do stylu działania centrum handlowego. Nierzadko obie idee są z sobą połączone. Oferta kulturalna tych instytucji jest bardzo bogata i atrakcyjna. Łączą one w sobie wiele form; w jednej przestrzeni istnieją, na przykład, muzeum, ale także kawiarnia, biblioteka, sala konferencyjna. Coraz częściej pojawiają się także takie miejsca, w których wspierana jest twórczość artystyczna, partycypacja, widz otrzymuje wtedy szansę zaprezentowania tego, co sam robi [Krajewski, 2011: 33].

Połączenie działalności komercyjnej z nieodpłatną i jej wielofunkcyjność powinny charakteryzować idealny model instytucji kultury [Wittels, 2011: 50]. Poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi i artystami instytucje mają okazję stworzyć interesującą i innowacyjną ofertę. Niemniej, jak zauważa Karol Wittels, rzadko kiedy z tej szansy korzystają [Wittels, 2011: 53]. Organizacje trzeciego sektora, szkoły czy parafie, ale także podmioty prywatne stanowią część otoczenia zewnętrznego instytucji kultury, postrzeganą jako konkurencja, gdyż oferują alternatywne sposoby spędzania czasu [Kowalik i in., 2011: 77]. Badania wskazują, że ważna dla sukcesu instytucji kultury jest także osoba kierownika placówki. Stanowisko to powinny obejmować osoby kompetentne, o wysokich kwalifikacjach [Wittels, 2011: 51–52], posiadające odpowiednią wiedzę i umiejętności: „(...) Menedżer musi wobec tego mieć wizję, jak zarządzać daną instytucją kultury, i będąc świadomym jej zasobów oraz potencjału, musi koordynować i harmonizować wszystkie obszary decydujące o ostatecznej kondycji instytucji kultury” [Szulborska-Łukaszewicz, 2013: 15].

Ważne jest, aby instytucja kultury posiadała własną tożsamość. Aby była rozpoznawalna, charakterystyczna i by jej cele były jasno określone. Powinna wokół siebie budować sieć relacji z interesariuszami, wchodzić z nimi w interakcje, nie zamykać się na nich [Krajewski, 2011: 34].

Kultura jako determinant rozwoju

„Kultura tworzy się w przestrzeni miejskiej drogą realizacji w niej przez społeczność określonych sposobów życia, mieszkania i pracy. W ten sposób mieszkańcy miasta tworzą z przestrzeni miejsca, nadając im wartości symboliczne. Miasto jako przestrzeń symbolicznego ładu staje się swojska, bliska i przyjazna, innymi słowy – zintegrowana” [Billert, 2012: 20].

Opisując wpływ instytucji kultury na rozwój, Jan Strycharz wyodrębnił cztery kategorie pozytywnych rezultatów zewnętrznych związanych z konsumpcją dóbr kultury, czyli:

1. pobudzanie i wspieranie koncepcji kreatywnych i wyobraźni; autor założył za Ruth Towse, że „źródłem kultury jest kreatywność”;
2. dostarczanie wzorców estetycznych, poprzez umożliwianie obcowania ze sztuką;
3. poprawę zachowania społecznego odbiorców za pomocą promowania ważnych wartości;

4. zachęcanie do dialogu i krytycznego osądu rzeczywistości [Strycharz, 2013: 179–183].

Kultura wskazywana jest także jako determinant rozwoju, charakteryzujący się tym, że:

- buduje społeczeństwo, które jest otwarte, świadome i tolerancyjne,
- zapobiega marginalizacji społecznej,
- stanowi spoidło integracji społecznych,
- cementuje tożsamość lokalną i narodową,
- wyrównuje proporcje w rozwoju charakteru człowieka,
- wspiera osoby niepełnosprawne w życiu zawodowym i społecznym,
- wpływa na tworzenie kapitału społecznego, ludzkiego i zaufania,
- pomaga w tworzeniu nowych miejsc pracy,
- nadaje miejscu charakter i klimat, sprawiając, że jest ono przez mieszkańców pozytywnie odbierane,
- tworzy interesującą ofertę kulturalną,
- przyczynia się do rozwoju turystyki,
- odgrywa rolę w podnoszeniu poziomu i jakości życia obywateli [Kurowska-Pysz, 2014: 42].

Organizacje kultury przyczyniają się między innymi do upowszechniania kultury, kształtują gust, smak, a także relacje różnych grup społecznych. Z upowszechnianiem kultury łączy się także polityka kulturalna [Bokszański, 1991: 255]. Kultura i rozwinięta infrastruktura kulturalna „wpływają na atrakcyjność osiedleńczą i lokalizacyjną regionów dla mieszkańców i inwestorów, determinują rozwój turystyki, tworzą rynek pracy, kreują przemysły kulturowe, wzbudzają mnożnikowe procesy gospodarcze współokreślane rozwojem infrastruktury społecznej, współokreślają funkcje metropolitarne miast oraz sprzyjają alokacji zasobów ludzkich w sektorach rozwojowych” [Grochowski, Wojnar, 2011: 3]. Jednym z najważniejszych aspektów planu rozwoju danego miasta czy regionu winno być zatem zdywersyfikowane wspomaganie instytucji pośrednio i bezpośrednio zaangażowanych w promocję regionu, zarówno skierowaną do wewnątrz, a więc do lokalnych społeczności i przedsiębiorców, jak i na zewnątrz, tzn. do inwestorów i turystów [Jałowiecki, Szczepański, 2002: 270–280].

Infrastruktura kulturalna Krakowa

W tej części pracy został porównany stan instytucji kultury w Krakowie w 2001 i w 2015 roku. Ponadto dokonano krótkiej charakterystyki ważniejszych instytucji kultury powstałych w omawianym mieście w trakcie tego okresu. Porównano także wydatki na kulturę i infrastrukturę kulturalną w 2001 oraz 2014 roku. Część z nich jest finansowana ze środków miejskich, niektóre z wojewódzkich, jednak wszystkie one należą do infrastruktury Krakowa i służą zarówno mieszkańcom, jak i turystom.

Zdecydowany rozwój instytucji kultury nastąpił w drugiej połowie XX wieku. Wiązane jest to z wieloma czynnikami wynikającymi z rozwoju cywilizacyjnego społeczeństw, a co za tym idzie, m.in. z poprawą ich jakości życia (większa ilość wolnego czasu, rozwój środków masowego przekazu, wzrost poziomu wykształcenia obywateli itp.). United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) w drugiej połowie lat osiemdziesiątych, jako pierwsza organizacja, dostrzegło powiązanie kultury z ekonomią oraz uwzględniło instytucje kultury w polityce rozwoju. Mniej więcej w tym samym czasie instytucje kultury stały się jednym z podmiotów tworzonych wówczas polityk rozwoju dla miasta Londyn [Hesmondhalgh, Pratt, 2005: 4].

Polityka miejska w obszarze kultury dotyczy dwóch współzależnych części: to „zapewnienie odpowiedniej infrastruktury kulturalnej oraz wspieranie działalności kulturalnej, w tym przemysłów kultury” [Senetra-Szeliga, 2013: 418]. W tym kontekście została niniejszym omówiona infrastruktura kulturalna Krakowa.

W 2015 roku miasto Kraków prowadziło 31 instytucji kultury, zapewniając środki finansowe na ich utrzymanie. Są to:

- 3 domy kultury i 5 ośrodków kultury z 44 klubami,
- 4 biblioteki z 56 filiami i 2 punktami bibliotecznymi,
- 2 orkiestry,
- 8 teatrów (w tym 1 wojewódzko-gminny),
- 6 muzeów (w tym 1 gminno-wojewódzkie i 1 gminno-ministerialne),
- 1 galeria,
- 1 biuro festiwalowe,
- 1 centrum kultury¹.

Dla porównania lista instytucji kultury sporządzona na koniec 2001 roku zawierała:

- 3 domy kultury i 4 ośrodki kultury z 38 klubami,
- 4 biblioteki z 73 agendami bibliotecznymi,
- 2 orkiestry,
- 4 teatry (w tym 1 wojewódzko-gminny),
- 4 muzea (w tym 1 gminno-wojewódzkie),
- 1 galerię,
- 1 biuro festiwalowe².

Z tego zestawienia wynika, iż w okresie między 2001 a 2015 rokiem przybyły miastu 1 ośrodek kultury i 1 centrum kultury. Stan domów kultury i orkiestr pozostał niezmienny, ubyło filii bibliotecznych, przybyły natomiast 4 teatry i 2 muzea. Nadal miasto posiada 1 galerię i 1 biuro festiwalowe.

Jeżeli chodzi o ośrodki kultury, to 1 stycznia 2007 roku Kraków wzbogacił się o Bibliotekę Piosenki Polskiej, dzięki której możemy zdobyć wiedzę na temat

¹ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Miasta Krakowa, <https://www.bip.krakow.pl/index.php?mmi=22> [dostęp: 29.03.2016].

² Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Miasta Krakowa, *Raport o stanie miasta na rok 2001. Kultura i ochrona zabytków*, dostępny: https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=28993 [dostęp: 29.03.2016].

pieśni i piosenek polskich³. Ogromną inwestycją celującą przede wszystkim w turystykę religijną stanowi Instytut Dialogu Międzykulturowego im. Jana Pawła II. Ma on za zadanie upowszechnianie nauk Ojca Świętego. Został założony w 2009 roku⁴. Jeśli chodzi o teatry, Kraków podwoił w tym czasie ich liczbę, dzięki temu krakowianie mogą się cieszyć dodatkowo Teatrem KTO, Krakowskim Teatrem Variete, teatrem Łaźnia Nowa oraz Baletem Dworskim „Cracovia Danza”. Pierwszy z nich został teatrem miejskim w 2005 roku, jest on bardzo uznaną instytucją wśród publiczności, gdyż działa na rynku od 1977 roku⁵. Teatr Variete jest najmłodszym z wymienionych teatrów, jego otwarcie odbyło się w 2015 roku. Wyróżnia go fakt bycia pierwszym muzycznym teatrem w Krakowie⁶. Trzeci z nich, teatr Łaźnia Nowa, jest zlokalizowany w Nowej Hucie, gdzie prężnie działa od 2005 roku⁷. Rok później powstał Balet Dworski „Cracovia Danza”, który kontynuuje działania Baletu Dworskiego „Ardente Sole” oraz działającej pod tą samą nazwą Fundacji⁸. Dwoma nowymi muzeami są: Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK (Museum of Contemporary Art in Kraków), działające od 2010 roku, prezentujące międzynarodową sztukę najnowszą, zajmujące się edukacją oraz projektami badawczymi i wydawniczymi⁹, oraz Muzeum PRL-u, które od 2013 roku jest w organizacji¹⁰.

Warto także wspomnieć o utworzonym w 2010 roku w krakowskiej dzielnicy Zabłocie oddziale Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – Fabryka Emalia Oskara Schindlera. Można w nim między innymi zobaczyć stałą wystawę „Kraków – czas okupacji 1939–1945”¹¹. Oddział MHK i muzeum MOCAK tworzą na Zabłociu jeden z najważniejszych kierunków wycieczek zarówno mieszkańców Krakowa, jak i większości turystów. Nieopodal, bo na Podgórzu, województwo małopolskie zdecydowało się uczcić twórczość Tadeusza Kantora budową Ośrodka Dokumentacji Sztuki tego twórcy. Otwarcie odbyło się w 2014 roku¹².

³ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Cyfrowej Biblioteki Piosenki Polskiej, http://www.bibliotekapiosenki.pl/static:Strona_Glowna [dostęp: 29.03.2016].

⁴ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Instytutu Dialogu Międzykulturowego im. Jana Pawła II, <http://www.idmjp2.pl/index.php/pl/instytut/o-nas> [dostęp: 29.03.2016].

⁵ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Teatru KTO, <http://teatrkto.pl/pl/o-teatrze.html> [dostęp: 29.03.2016].

⁶ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej teatru Variete, <http://teatrvariete.pl/o-teatrze/> [dostęp: 29.03.2016].

⁷ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej teatru Łaźnia Nowa, <http://www.laznianowa.pl/> [dostęp: 29.03.2016].

⁸ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Baletu Dworskiego „Cracovia Danza”, <http://cracoviadanza.pl/pl/pliki> [dostęp: 29.03.2016].

⁹ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCAK, <https://www.mocak.pl/o-muzeum> [dostęp: 29.03.2016].

¹⁰ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Muzeum PRL-u, <http://www.mprl.pl/omuzeum.html> [dostęp: 29.03.2016].

¹¹ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – Fabryka Emalia Oskara Schindlera, <http://www.mhk.pl/oddzialy/fabryka-schindlera> [dostęp: 29.03.2016].

¹² Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Ośrodka Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora „Cricoteka”, <http://www.cricoteka.pl/pl/main.php?d=cric&id=12&s=1> [dostęp: 29.03.2016].

Województwo małopolskie i Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w latach 2004–2008, przy wsparciu środków z Unii Europejskiej, wybudowało dla Opery Krakowskiej nową siedzibę przy Rondzie Mogiłskim, niedaleko Rynku Głównego. Dzięki nowej siedzibie oferta artystyczna jest zdecydowanie atrakcyjniejsza, a sama Opera – nagradzana¹³.

W ostatnim okresie powstały w Krakowie dwie duże i bardzo ważne inwestycje. Operatorem jednej z nich jest Krakowskie Biuro Festiwalowe. Mowa tu o International Conferences and Entertainment (ICE) Kraków. Jest to miejsce niezwykle istotne dla miasta. Otwarte w 2014 roku Centrum Kongresowe może pomieścić w największej sali 2000 osób¹⁴. Kolejną obok ICE Kraków znaczącą instytucją jest otwarta także w 2014 roku TAURON Arena Kraków, której właścicielem jest Agencja Rozwoju Miasta. To pierwsza w Krakowie hala widowiskowo-sportowa, pozwalająca na organizację dużych imprez kulturalnych i sportowych¹⁵. Oba obiekty wnoszą znaczną wartość dla rozwoju zarówno samego Krakowa, jak i regionu, przyczyniając się do poszerzenia oferty kulturalnej, sportowej i biznesowej. Jak pokazują badania, według opinii mieszkańców, Kraków posiada atrakcyjną ofertę kulturalną – około 76% badanych ocenia ją pozytywnie [Fulbiszewska i in., 2013: 16].

Budżet przeznaczany przez gminę na instytucje kultury jest ważnym czynnikiem, który może, a także powinien przyczynić się do rozwoju kultury w mieście. Zostanie teraz zaprezentowane zestawienie najważniejszych wydatków na kulturę w mieście Kraków.

W 2001 roku miasto Kraków przeznaczyło na kulturę ok. 54,8 mln zł [Załącznik Nr 2 do uchwały Nr LXVIII/569/2000 Rady Miasta Krakowa z dnia 20 grudnia 2000 r.], co stanowiło 3,6% wszystkich wydatków, a w 2014 – ok. 316,7 mln zł [Załącznik Nr 2 do uchwały Nr XCIV/1390/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 18 grudnia 2014 r.], czyli 8% wydatków ogółem. W 2015 roku miasto postanowiło przeznaczyć ok. 172,1 mln zł [Załącznik Nr 2 do uchwały Nr VI/70/15 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 stycznia 2015 r.] i stanowiło to 4,2% ogólnych wydatków (zob. rysunek 1). W 2014 roku na inwestycje z zakresu kultury Kraków ze swojego budżetu przeznaczył ponad 14 mln zł, z czego najwięcej, bo ok. 10 mln, na zakończenie prac budowlanych Pałacu Pod Krzysztofory. Natomiast na prace konserwatorsko-budowlane miasto wydało ok. 13,5 mln zł¹⁶. W 2001 roku wydatki te były znacznie niższe. Wówczas na zadania inwestycyjne przeznaczono ok. 3,5 mln zł, a na prace konserwatorsko-budowlane zdecydowanie więcej, bo ok. 10 mln zł¹⁷.

¹³ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Opery Krakowskiej, <http://www.opera.krakow.pl/pl/o-nas/opera-wczoraj-i-dzis> [dostęp: 29.03.2016].

¹⁴ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej ICE Kraków Congress Centre, <http://www.icekrakow.pl/informacje/o-ice> [dostęp: 29.03.2016].

¹⁵ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej TAURON Areny Kraków, <http://www.tauronarenakrakow.pl/o-nas/> [dostęp: 29.03.2016].

¹⁶ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Miasta Krakowa, *Raport o Stanie Miasta 2014. Kultura i dziedzictwo narodowe*, dostępny: https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=28993 [dostęp: 29.03.2016].

¹⁷ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Miasta Krakowa, *Raport o stanie miasta na rok 2001. Kultura i ochrona zabytków*, dostępny: https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=28993 [dostęp: 29.03.2016].

Rysunek 1. Środki przeznaczone na kulturę oraz procentowy udział środków przeznaczanych na kulturę w stosunku do całego budżetu miasta Krakowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Krakowa.

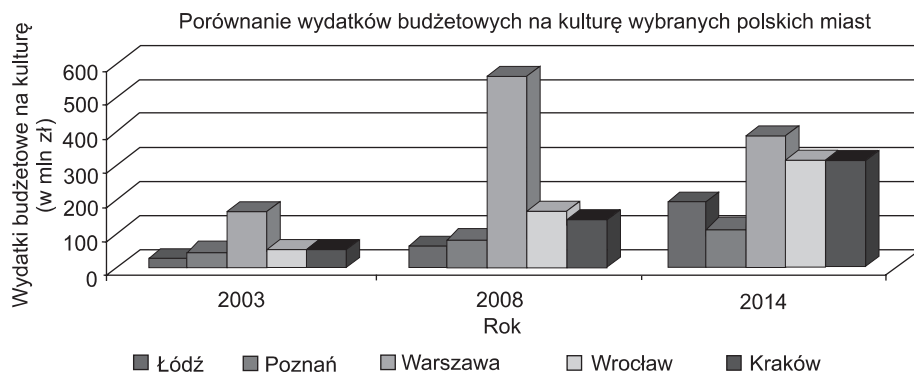
Ostatnimi czasy daje się zauważyć w Krakowie rosnącą liczbę widzów w teatrach (w 2013 roku było to ok. 859 tys., w 2014 – ok. 959 tys.), instytucjach muzycznych (w 2013 – 194 tys. widzów, w 2014 – 272 tys.), czy też uczestników imprez w domach i centrach kultury (ok. 1 924 tys.). Warto zwrócić uwagę, że znacznym zainteresowaniem na tle pozostałych instytucji kultury cieszy się Instytut Dialogu Międzykulturowego im. Jana Pawła II. Dotychczas miejsce to odwiedziło 1 922 tys. osób. Zdecydowanie wzrosła liczba zwiedzających muzea i galerie, w 2013 roku wynosiła ona ok. 1 514 tys., a rok później muzea odwiedziło 400 tys. osób więcej. Nieznacznie tylko zwiększyła się liczba czytelników korzystających z bibliotek, z ok. 227 tys. w 2013 do ok. 229 tys. w 2014 roku¹⁸.

Podsumowanie

Kraków w ostatnich latach stawia na rozwój kultury, dzięki czemu plasuje się w czołówce miast przyznających najwięcej środków na tę sferę życia. Potwierdza to zarówno dane dotyczące wysokości bezpośrednich wydatkowanych środków budżetowych na kulturę, jak i liczba nowo powstałych w mieście instytucji

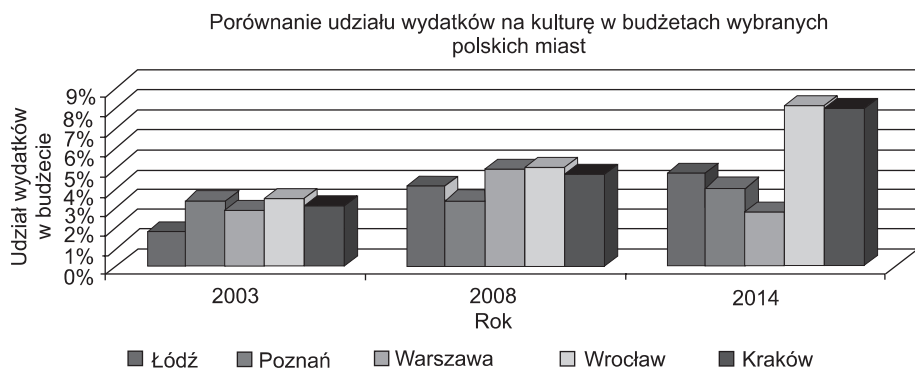
¹⁸ Na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Miasta Krakowa, *Raport o Stanie Miasta 2014. Kultura i dziedzictwo narodowe*, dostępny: https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=28993 [dostęp: 29.03.2016].

kultury (zob. rysunek 2). Porównywalne z Krakowem środki na kulturę wydajkuje Wrocław. Natomiast podobnej wielkości miasto Łódź – już znacznie mniej. W 2014 roku wspomniane dwa miasta – Kraków i Wrocław – przeznaczyły ponad 8% swojego budżetu na kulturę. Prawie dwuipółkrotnie więcej niż miasto stołeczne Warszawa i półtorakrotnie więcej niż Łódź czy Poznań (zob. rysunek 3).

Rysunek 2. Zestawienie wybranych miast w Polsce pod względem wydatków budżetowych na kulturę

Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych uchwał budżetowych.

Rysunek 3. Zestawienie wybranych miast w Polsce pod względem procentowego udziału środków przeznaczanych na kulturę w stosunku do całego budżetu miasta

Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych uchwał budżetowych.

Oferta kulturalna Krakowa przyciąga coraz więcej odbiorców, sama także staje się coraz bardziej atrakcyjna. Co prawda w 2015 roku na kulturę przyznano prawie połowę mniej środków finansowych niż w roku poprzednim, jednak statystyki te

mogą wynikać z faktu, że w 2014 roku ukończono w mieście wiele dużych inwestycji związanych z infrastrukturą kulturalną. Na szczególne docenienie zasługuje fakt oddania do użytku mieszkańcom Krakowa i regionu długo oczekiwanych obiektów, tzn. Centrum Kongresowego ICE Kraków oraz hali widowiskowo-sportowej TAURON Arena Kraków. Instytut Dialogu Międzynarodowego im. Jana Pawła II z pewnością także przypadnie do gustu szerokiej grupie odbiorców, wzbogacając ofertę kulturalną miasta i regionu, a tym samym podnosząc jego atrakcyjność.

Bibliografia

- Bauman Z. (2013), *Ponowoczesność jako źródło cierpień*, Wydawnictwo Sic!, Warszawa.
- Billert A. (2012), *Kultura a rozwój społeczny i przestrzenny miast. Doświadczenia niemieckie*, [w:] S. Szultka, P. Zbieranek (red.), *Kultura, polityka, rozwój: o kulturze jako „dźwigni” rozwoju społecznego polskich metropolii i regionów*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, s. 20.
- Bokszański Z. (1991), *Kultura i jej rola w życiu*, [w:] Z. Krawczyk, W. Morawski (red.), *Socjologia. Problemy podstawowe*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, s. 255.
- Byrne T. (2012), *The Creative City and Cultural Policy: Opportunity or Challenge?*, „Cultural Policy, Criticism and Management Research”, 6.
- Fulbiszewska M., Lesińska E., Pytliński Ł. (2013), *Mieszkańcy Krakowa. Opinie na temat życia w mieście – wyniki badania opinii publicznej przeprowadzonego wśród mieszkańców Krakowa*, „Biuletyn Informacji Miejskiej”, Kraków, s. 16.
- Gierat-Bieroń B. (2012), *Zrównoważony rozwój miasta a kultura*, [w:] P. Filar, P. Kobicki (red.), *Miasto w działaniu. Zrównoważony rozwój z perspektywy oddolnej*, Instytut Obywatelski, Warszawa, s. 135–137.
- Głowacki J., Hausner J., Jakóbiak K., Markiel K., Mitus A., Żabiński M. (2009), *Finansowanie kultury i zarządzanie instytucjami kultury*, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej, Kraków.
- Grochowski M., Wojnar K. (2011), *Infrastruktura kultury. Polityka spójności a atrakcyjność miast*, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa.
- Hesmondhalgh D., Pratt A.C. (2005), *Cultural Industries and Cultural Policy*, „International Journal of Cultural Policy”, 11, s. 1–14.
- Hofstede G. (2000), *Kultury i organizacje*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Jagodzińska K. (2013), *Charakterystyka działalności kulturalnej w Polsce po transformacji ustrojowej*, [w:] J. Hausner, A. Karwińska, J. Purchla (red.), *Kultura a rozwój*, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 128.
- Jałowiecki B., Szczepański M.S. (2002), *Rozwój lokalny i regionalny w perspektywie socjologicznej*, Śląskie Wydawnictwa Naukowe, Tychy.
- Karwińska A. (2013), *Kultura*, [w:] J. Hausner, A. Karwińska, J. Purchla (red.), *Kultura a rozwój*, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 73–78.
- Kowalik W., Matlak M., Nowak A., Noworól K., Noworól Z. (2011), *Kultura lokalnie. Między uczestnictwem w kulturze a partycypacją w zarządzaniu*, Małopolski Instytut Kultury, Kraków.

- Krajewski M. (2011), *Instytucje kultury a uczestnicy kultury. Nowe relacje*, [w:] M. Śliwa (red.), *Strategie dla kultury. Kultura dla rozwoju. Zarządzanie strategiczne instytucją kultury*, Małopolski Instytut Kultury, Kraków, s. 28–34.
- Kurowska-Pysz J. (2014), *Marketingowa współpraca sieci lokalnych punktów informacji kulturalnej w warunkach wykorzystania funduszy Unii Europejskiej*, [w:] Ł. Wróblewski (red.), *Zarządzanie w instytucjach kultury*, CeDeWu, Warszawa, s. 43.
- Markowski M.P. (2013), *Polityka wrażliwości. Wprowadzenie do humanistyki*, Universitas, Kraków.
- Mirski A. (2012), *Zarządzanie kulturowe*, „Zarządzanie w Kulturze”, 13, s. 9–30.
- Morgan G. (1999), *Obrazy organizacji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Pratt A.C., (2008), *Creative Cities: The Cultural Industries and the Creative Class*, „Geografiska Annaler Series B-Human Geography”, nr 90(2), s. 107–117.
- Prawelska-Skrzypek G. (2003), *Raport o stanie sektora kultury w miastach w roku 2003*, Instytut Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Senetra-Szeliga J. (2013), *Sektor kultury a rozwój gospodarczy miasta*, [w:] J. Hausner, A. Karwińska, J. Purchla (red.), *Kultura a rozwój*, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 419.
- Strycharz J. (2013), *Organizacje sektora kultury a rozwój*, [w:] J. Hausner, A. Karwińska, J. Purchla (red.), *Kultura a rozwój*, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 179–182.
- Szulborska-Lukaszewicz J. (2013), *Zarządzanie publiczną instytucją kultury w Polsce – misja a ekonomika*, „Zarządzanie w Kulturze”, 14, s. 13–33.
- Szulborska-Lukaszewicz J. (2011), *Miejsce publicznych instytucji kultury w polityce kulturalnej miast w dobie kryzysu. Przypadek Kraków*, „Zarządzanie w Kulturze”, 12, s. 69–86.
- Wittels K. (2011), *W stronę kreatywnego regionu – nowa rola regionalnych instytucji kultury. Przykład: Warszawski Klaster Przemysłów Kultury i Sektora Kreatywnego*, [w:] M. Śliwa (red.), *Strategie dla kultury. Kultura dla rozwoju. Zarządzanie strategiczne instytucją kultury*, Małopolski Instytut Kultury, Kraków, s. 47–53.
- Raport o stanie miasta na rok 2001. Kultura i ochrona zabytków*, https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=28993 [dostęp: 29.03.2016].
- Raport o Stanie Miasta 2014. Kultura i dziedzictwo narodowe*, https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=28993 [dostęp: 29.03.2016].
- Załącznik Nr 2 do uchwały Nr LXVIII/569/2000 Rady Miasta Krakowa z dnia 20 grudnia 2000 r.
- Załącznik Nr 2 do uchwały Nr XCIV/1390/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 18 grudnia 2013 r.
- Załącznik Nr 2 do uchwały Nr VI/70/15 Rady Miasta Krakowa z dnia 28 stycznia 2015 r.

Źródła internetowe

- <http://cracoviadanza.pl/pl/pliki> [dostęp: 29.03.2016].
- <http://teatrktlo.pl/pl/o-teatrze.html> [dostęp: 29.03.2016].
- <http://teatrvariete.pl/o-teatrze/> [dostęp: 29.03.2016].
- http://www.bibliotekapiosenki.pl/static:Strona_Glowna [dostęp: 29.03.2016].
- <https://www.bip.krakow.pl/index.php?mmi=22> [dostęp: 29.03.2016].

<http://www.cricoteka.pl/pl/main.php?d=cric&id=12&s=1> [dostęp: 29.03.2016].
<http://www.icekrakow.pl/informacje/o-ice> [dostęp: 29.03.2016].
<http://www.idmjp2.pl/index.php/pl/instytut/o-nas> [dostęp: 29.03.2016].
<http://www.laznianowa.pl/> [dostęp: 29.03.2016].
<http://www.mhk.pl/oddzialy/fabryka-schindlera> [dostęp: 29.03.2016].
<https://www.mocak.pl/o-muzeum> [dostęp: 29.03.2016].
<http://www.mpri.pl/omuzeum.html> [dostęp: 29.03.2016].
<http://www.opera.krakow.pl/pl/o-nas/opera-wczoraj-i-dzis> [dostęp: 29.03.2016].
<http://www.taunorenakrakow.pl/o-nas/> [dostęp: 29.03.2016].